

УДК [37.091.313:37.016:3]:908(045)

**КРАЄЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ У ЗМІСТІ ІНТЕГРОВАНОГО
КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

Кузьма-Качур М. І.

**LOCAL HISTORY COMPONENT IN THE CONTENT OF THE
INTEGRATED COURSE "I EXPLORE THE WORLD"**

Kuzma-Kachur Mariia

В статті здійснено аналіз змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з метою виявлення в ньому можливостей використання краєзнавчого компонента. Автор обґрунтовує раціональне поєднання різноманітних напрямів краєзнавства та наводить приклад застосування його компонентів на інтеграційній основі з метою покращення якості сприйняття і засвоєння навчального матеріалу теми «Який в осені святковий календар».

Ключові слова: краєзнавчий компонент, освітні галузі початкової школи, краєзнавча складова, інтегрований курс «Я досліджую світ».

The article analyzes the content of the integrated course "I explore the world" in order to identify the possibilities of using the local history component in it. Attention is focused on possible ways of introducing local history into the educational process of the course through: introducing it into the content of topics and conducting local history research during excursion lessons, thinking lessons in nature, hiking and during research on ecological trails, project activities. The author substantiates the rational combination of various areas of local lore and gives an example of the use of its components on an integration basis in order to improve the quality of perception and assimilation of the educational material of the topic "What is the holiday calendar in autumn".

Keywords: local history component, educational branches of primary school, local history component, integrated course "I explore the world".

Ми живемо в період глобальних змін в освіті, які впливають на мислення, спілкування, розуміння добробуту (як зовнішнього, так і внутрішнього), бачення майбутнього – всього того, що змінює наше життя. Нові концептуальні засади розвитку освіти, які базуються нормативними документами (Національною доктриною розвитку освіти в Україні, Державним стандартом початкової загальної освіти, Концепцією національного виховання та іншими законодавчими актами) проголошують освітніми пріоритетами забезпечення гармонійного і всебічного розвитку здобувача освіти, формування в нього цілісної картини світу. Згідно означених засад, любов до рідного краю, знання культурно-історичних традицій, етнічної спадщини є одним з аспектів, який сприяє гуманізації змісту освітніх галузей початкової школи загалом, та інтегрованого курсу «Я досліджую світ» зокрема.

На сучасному етапі проблема краєзнавчої освіти та використання краєзнавчого компонента у процесі засвоєння знань досліджується в таких аспектах: вплив краєзнавчого матеріалу на розвиток самостійності учнів описано в дослідженнях В. Буряк; формування пізнавальної активності здобувачів освіти при вивченні рідного краю є доробком О. Бородай, Н. Дрок та ін.; історико-філософські аспекти проблеми розвинуто в працях В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового та ін.; особливості вивчення рідного краю в початковій школі, дидактичні умови та методику використання краєзнавства у початкових класах описано у працях В. Ільченко, М. Кузьми-Качур, Т. Люріної, В. Молодиченка, Н. Огієнко, Т. Олексенко та ін.

Мета статті – описати можливості використання краєзнавчого компонента в сучасних програмах інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та обґрунтувати раціональне поєднання різноманітних напрямів краєзнавства в реалізації освітніх і виховних завдань.

В сучасних реаліях реформування освітнього процесу та подій, пов'язаних з війною в Україні, необхідність та важливість використання компонентів краєзнавства сумнівів не викликає як у науковців, так і у педагогів-практиків. Це знайшло відображення і в навчальних програмах. Зокрема, в пояснювальній записці до програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» одним із завдань виділено: «...виховання активної позиції щодо громадянської і соціальнокультурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій» [1].

Згідно організації освітнього процесу початкової школи, краєзнавча робота в ній здійснюється кількома шляхами. По-перше: у Типових освітніх програмах, розроблених під керівництвом О.Савченко (НУШ І) та Р.Шияном (НУШ ІІ) і підручниках закладено можливості для створення навчальних ситуацій по вивченню природи, історії, побуту населення рідного краю. Програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» передбачають змістові лінії,

теми яких у повній мірі можуть спиратися на краєзнавчий компонент (таблиця 1.):

Таблиця 1
Змістові лінії інтегрованого курсу «Я досліджую світ» [1]

Я досліджую світ (НУШ І) (на інтеграційній основі)	Я досліджую світ (НУШ ІІ) (на предметній основі)
1 – 2 класи	1 – 2 класи
«Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Людина і природа»	<p>Природнича ОГ: «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі».</p> <p>Технологічна ОГ: «Технічна творчість і техніка», «Світ технологій», «Світ ремесел», «Побут».</p> <p>Інформатична ОГ: «Я у світі інформації», «Моя цифрова творчість», «Комунікація та співпраця», «Я і цифрові пристрої», «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві».</p> <p>Соціальна та здоров'язбережувальна ОГ: «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».</p> <p>Громадянська та історична: «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми – громадяни України. Ми – європейці».</p>
3 – 4 класи	3 – 4 класи
«Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Природа», «Людина і природа»	<p>Природнича ОГ: «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі».</p> <p>Технологічна ОГ: «Технічна творчість і техніка», «Світ технологій», «Світ ремесел», «Побут».</p> <p>Соціальна та здоров'язбережувальна ОГ: «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».</p> <p>Громадянська та історична: «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми – громадяни України. Ми – європейці».</p>

Використання можливостей краєзнавства на уроках певною мірою залежить від теми. Як зазначено у [2, с.67], «справжнє пізнання свого рідного краю вимагає вивчення його історії, культури, особливості природи, довкілля в цілому. Адже засобами краєзнавчої діяльності вирішуються наступні завдання: відродження духовності, моральності, народних традицій і звичаїв; дослідження географічних особливостей, рослинного і тваринного світу рідного краю; засвоєння народного світосприймання і психології, народної культури і менталітету народу рідного краю як складника національної і загальної культури; вивчення історії рідного краю, дослідження її нерозкритих сторінок;

виховання потреби оберігати і примножувати природу; ознайомлення з діалектами рідного краю, творчістю майстрів народного слова; вивчення традицій національної пісенної культури, народної архітектури і побуту».

Наведемо приклади використання деяких напрямів краєзнавства. При вивченні теми «Який в осені святковий календар» (2клас) [3] можна використати:

– вірші: «Осіння пожежа» С. Жупанина, «Осінні акварелі» Ю. Боршош-Кум'ятського, «Осінні роси» В.Вовчок та ін. як компонент літературного краєзнавства;

– картини художників: «Осінній пейзаж» С. Микити, «Осінь. Скала» А. Ерделі, «Багряна осінь» Й.Бокшая та ін; засоби усної народної творчості про рідний край: казки, прикмети, скоромовки, легенди, тощо – компоненти фольклорно-мистецького краєзнавства;

– результати метеорологічних спостережень, описів фенологічних змін у природі – географічного краєзнавства;

– традиції відзначення пам'ятних та святкових днів – етнографічного краєзнавства.

По-друге: краєзнавчі дослідження здійснюються здобувачами початкової освіти під час уроків-екскурсій, уроків мислення серед природи, туристичних походів та під час досліджень на екологічних стежках, виконанні проектної діяльності, які не тільки поглиблюють предметні компетентності, а й впливають на формування високоморальної особистості молодшого школяра.

Таким чином, проведений нами аналіз змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ» показав, що організація якісного навчального процесу не мислима без краєзнавчого компоненту як унікального дидактичного, так і мотиваційного засобу процесу навчання.

Отже, зміст краєзнавчого компоненту залежить виключно від змістової лінії кожної окремо взятої освітньої галузі. У переважній більшості тем курсу «Я досліджую світ» доцільним є використання в інтеграції різних напрямів краєзнавства, які можуть бути родзинкою стимулювання здобувачів освіти до

пізнання, мотивацією до активної пошукової та дослідницької діяльності, сприяти розвитку їхніх здібностей.

Стаття не вичерпує повністю зміст окресленої проблеми. Перспективними видаються дослідження щодо використання форм краєзнавчої роботи в умовах змішаного навчання.

Список використаних джерел

1. Типові освітні програми. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>
2. Кузьма-Качур М. І. Удосконалення у змісті освітніх галузей початкової школи краєзнавчої складової. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 10(5). С. 66–74.
3. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ: підруч. для 2-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч. 1. Київ: Генеза, 2019. 144 с.

References

1. Typovi osvitni prohramy [Typical educational programs]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>
2. Kuzma-Kachur, M. I. 2011. Udoskonalennia u zmisti osvitnikh haluzei pochatkovoї shkoly kraieznavchoї skladovoї [Improvement in the content of the educational branches of the local studies component of the elementary school]. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series: Pedagogy and psychology*, 10(5), pp. 66–74.
3. Hilberh, T., Tarnavska, S., and Pavych, N. 2019. *Ya doslidzhuuu svit. Ch. 1 [I explore the world. Part 1]*. Kyiv: Genesis.

УДК 37.015.31:612.821.3-057.87(045)

PROMOTING THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF STUDENTS USING PEDAGOGICAL KNOWLEDGE CONTENT

Mahdiuk Olha, Rogulska Oksana

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Магдюк О. В., Рогульська О. О.

The article deals with the place of emotional intelligence in the process of future specialists in institutions of higher education training. The process of the development of emotional intelligence of future specialists in institutions of higher education has been studied. Stages and methods of students' emotional intelligence developing have been considered.

Key words: emotional intelligence, future specialists, training, institutions of higher education training.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>